

‘OMARM NIEUWE TECHNOLOGIEËN’

Door René Bogaarts

‘Wat na onze 35ste verjaardag wordt uitgevonden, beschouwen we als tegennatuurlijk’, stelde Deborah Nas tijdens een inspiratiemiddag van vermogensbeheerder Kempen. Met een even boeiend als wervelend betoog zette de innovatie-hoogleraar tientallen professionals uit de beleggingswereld aan het denken.

‘Innovaties zijn zelden volledig positief of negatief’, stelde Deborah Nas, hoogleraar Strategic design for technology-based innovation’ bij Industrieel Ontwerpen aan de TU Delft, in haar toespraak over het effect van nieuwe technologie. ‘Innovatie wordt vaak in één adem genoemd met disruptie. Disruptieve bedrijven omarmen nieuwe technologie, zoals we gezien hebben in de taxi- of de hotelwereld. Maar het is goed om ons te realiseren dat disruptie maar tijdelijk is. Disruptieve spelers worden uiteindelijk verdedigers. De levenscyclus van grote bedrijven is de afgelopen zestig jaar gedaald van zestig naar achttien jaar.’

Nas was gastspreker tijdens het Hollands Glorie Evenement, dat Kempen begin april in Amsterdam belegde. Het thema was ‘Doing well, by doing good’. In een hoog tempo liet Nas drie vormen van technologische vernieuwing en hun gevolgen de revue passeren: digitalisering, artificial intelligence en

blockchain-technologie. Daaraan voorafgaand legde ze uit waarom mensen doorgaans alleen de negatieve kanten van vernieuwing zien.

Voordat Nas aan het woord kwam, vertelde dagvoorzitter Lars Duursma dat ‘goed doen’ nogal verwarrend kon zijn. ‘Albert Heijn verkoopt ‘buitenbeentjes’; groenten die vroeger weggegooid werden omdat ze niet de ideale vorm hebben. Die groenten kocht ik altijd. Ik dacht daarmee goed te doen voor de wereld. Later kwam ik erachter dat er nooit groenten worden weggegooid, maar dat die in de soep of op de pizza gaan. Albert Heijn koopt ze alleen heel goedkoop in en verkoopt ze met een enorme marge aan mij. Helemaal niet goed. Als mensen alleen maar buitenbeentjes zouden kopen, zouden heel veel tuinders failliet gaan.’ Hij refereerde ook nog even aan bedrijven als AirBnB en Uber. ‘In het begin werden ze geroemd als kampioenen van de deeleconomie, tegenwoordig wordt AirBnB door grote steden buitengesloten, terwijl Uber-chauffeurs onlangs in korte tijd waarschijnlijk betrokken waren bij vier dodelijke ongelukken. Hoezo beter?’ Duursma vroeg Kempen’s hoofd Client Solutions Gerard Roelofs, gastheer van de middag, hoe hij naar het thema ‘Doing good, by doing well’ keek. ‘Ik denk dat niemand niet bezig is met duurzaamheid, of dat nou gaat om uitsluiting, inclusiviteit of impact investing’, stelde Roelofs. De Nederlandse staat heeft bijvoorbeeld onlangs groene obligaties op de markt gebracht, zoals de Wereldbank en het IMF ook deden. Shell kondigde net aan voor 300 miljoen dollar bomen te planten om de CO₂-uitstoot te compenseren. Duurzaamheid is een trend.’

En wat doet Kempen, wilde Duursma weten. ‘Bij ons valt duurzaamheid uiteen in tweeën’, aldus Roelofs. ‘Aan de kant van fundmanagement hebben we duurzaamheid volledig in het proces verweven. Bij fiduciair management proberen we klanten met raad en daad bij te staan. We schreeuwen het niet van de daken, omdat het in ons DNA zit. Als je collega’s vraagt



Foto's: Liselore Tempel

of ze alleen op hun financiële resultaten beoordeeld willen worden, zullen ze antwoorden dat ze toch ook graag hebben dat we kijken naar de goede adviezen die ze klanten geven.'

Net voordat hij het woord aan Nas gaf, vroeg Duursma de zaal nog even via hun mobiele telefoon te reageren op enkele vragen. 'Wat is het eerste waar u aan denkt als ik het thema van deze middag noem?', vroeg hij. Op het scherm popten uiteenlopende begrippen op als ESG, charity en maatschappelijk, maar het meest werd 'duurzaamheid' en 'impact' genoemd. Bij een volgende vraag bleek het thema vooral belangrijk te zijn voor de aanwezigen zelf, en iets minder voor hun organisatie of voor deelnemers aan pensioenfondsen.

En toen was het de beurt aan Nas, die meteen enthousiast van wal stak. 'We zijn geneigd alleen de negatieve kanten van vernieuwing te zien. Toen het schrift werd uitgevonden, zeiden de Griekse filosofen dat we dan niets meer zouden kunnen onthouden. De informatie die vanwege de boekdruk-kunst tot ons zou komen, zou alleen maar stress geven. Kranten zouden mensen in een sociaal isolement brengen, de telefoon was een inbreuk op de privacy en internet zou alleen maar slechte dingen brengen. Waarom? Ten eerste omdat angst een sterkere emotie is dan vreugde, je hebt angst nodig om te overleven. Dat een zorgrobot voor je oude moeder kan zorgen? Maar een robot zou ook je baan kunnen inpikken!'

'Ten tweede', vervolgde Nas, 'hebben we een verouderd referentiekader. Wat tussen je 15e en 25ste wordt uitgevonden, vind je spannend, wat daarna komt, vind je tegennatuurlijk.' Terwijl ze de zaal inkeek, vroeg ze wie er vroeger met Lego had gespeeld. Iedereen. 'Dan zullen jullie liever hebben dat je kind of kleinkind met Lego speelt dan met Minecraft. En toch is Minecraft een soort digitaal Lego. Je kunt er alleen veel meer mee.' Als boeken nu pas zouden worden uitgevonden, zouden we ze volgens Nas ook als 'gevaarlijk' af doen. 'In tegenstelling tot computerspellen gaat het alleen om woorden. Ze stimuleren de creativiteit niet omdat je die ene plot moet volgen. En lezen doe je in je eentje, in plaats van met mensen over de hele wereld.' Het is volgens haar beter om bij de introductie van nieuwe dingen aan te haken bij de oude referentiekaders, zoals de eerste Tesla-modellen nog een volstrekt overbodige grill hadden.

De derde reden waarom we negatief tegenover vernieuwingen staan, is dat ze nergens mee te vergelijken zijn. 'Als je de mogelijke bijdrage van 3D-printing of blockchain wilt begrijpen, moet je je erin verdiepen. De meesten hebben echter geen zin om er tijd in te steken. Ze lezen erover in de krant, maar die bericht er voornamelijk negatief over.'

De eerste innovatie die Nas besprak, was digitalisering. Een van de gevolgen ervan is het ontstaan van platforms, zoals Uber, Airbnb en Booking. 'Maar we zien er steeds meer', zei ze, en ze



noemde Indigo, een landbouwplatform waarbij oogsten rechtstreeks worden gekoppeld aan biedingen, verkoop en betaling. 'We zien ook plant-factories ontstaan, verticale boerderijen waarbij producten minder water en minder grond nodig hebben. Ze kunnen naast de fabriek komen te staan die de groenten verwerkt. In het Midden-Oosten staan ze bijvoorbeeld bij de vliegvelden van Emirates, om de vliegtuigen te bevoorraden. Het nieuwe vliegveld van Beijing is door computers ontworpen. Het wordt het grootste vliegveld ter wereld, maar mensen hoeven helemaal niet ver te lopen. Motoren krijgen een digitale tweelingbroer, die gevoed wordt met informatie uit de eerste. Daardoor kan preventief onderhoud worden gedaan.'

Artificial intelligence (AI) is volgens Nas een schuivend begrip. Deep Blue, de computer die in 1996 schaakkampioen Gary Kasparov versloeg, werd later niet meer gezien als een vorm van AI, omdat alle informatie er van buitenaf was ingebracht. AI ontwikkelde zich tot het nog redelijk te begrijpen 'machine learning', wat later evolueerde naar 'deep learning', waarbij mensen niet meer begrijpen hoe computers leren. 'Daar was rekenkracht voor nodig', legde Nas uit. 'We hebben de afgelopen tien jaar enorm veel vooruitgang geboekt, maar we hebben nog geen idee waar we over nog eens tien jaar staan.'

'Het meest gehyped is blockchain, waarmee je transacties voorgoed vastlegt en alles transparant maakt. Er is niet één man die alles beheert, iedereen kan het doen, en iedereen kan het zien', stelde Nas. 'Blockchain gaat de wereld veranderen, onder meer door wat 'tokenisation' heet. Voor vastgoedprojecten zouden tokens uitgegeven kunnen worden, een soort aandelen. Iedereen kan die tokens gemakkelijk kopen en verkopen, het wordt meteen vastgelegd. Er zijn al bedrijven mee bezig.'

Blockchain wordt ook al door supermarkten gebruikt. Albert Heijn gebruikt het om klanten de volledige voorgeschiedenis van een

fles versgeperst sinaasappelsap te tonen. 'Als we zoiets voor eieren hadden gehad, hadden we tijdens de Fipronil-affaire niet zoveel eieren hoeven vernietigen omdat we de eieren die mogelijk besmet waren er meteen uit hadden kunnen pikken.'

Aan het einde van haar betoog keerde Nas terug naar het thema van de dag. 'Wat is goed doen? De Nederlandsche Bank heeft gezegd dat bedrijven zelf verantwoordelijk zijn zolang er geen standaard is voor het begrip duurzaamheid. Dat betekent dus dat bedrijven zelf een visie op duurzaamheid moeten hebben.' Ze sloot haar betoog af met het tonen van bedrijven met nieuwe technologieën, en met de vraag of de aanwezigen dat duurzaam vonden. Dat bleek nog niet zo gemakkelijk.

Een van de boeiendste vragen uit de zaal luidde: 'Mensen zijn inherent slecht gebouwd. Robots kunnen alles, ze kunnen net zo makkelijk naar Mars als in de bloedbaan. Zijn er in de toekomst nog wel mensen nodig?' Nas antwoordde dat de mensheid vanuit de ruimte gezien een plaag lijkt die de aarde overmeestert en kaalvreet. 'Als het zo doorgaat, loopt het fout. Maar ik ben optimistisch. Zouden er wel robots zijn als er geen mensen waren?' De vragensteller haalde zijn schouders op. 'Robots houden zichzelf in stand. Het zou een volgende levensvorm kunnen zijn.'

Doing well, by doing good gaat ook over de volgende generaties, de lange termijn en ontwikkelingen die nu plaatsvinden en in de toekomst hun impact zullen tonen. Na het plenaire deel waren er drie break-outsessies waarin specialisten van Kempen met belangstellenden van gedachten wisselden over ontwikkelingen, zoals het investeren in de transitie naar een duurzame economie. Ook werd er gediscussieerd over een hybride pensioensysteem, waarin verschillende generaties worden verbonden en werd de vrij nieuwe beleggingscategorie land- en bosbouw nader toegelicht. «

